

Sultan II. Bâyezid'in, Abdullah, Sehinsah, Alemsah, Mahmud, Mehmed, Ahmed, Korkud ve Selim isimlerinde sekiz oğlu olmuştur. Bunlardan Abdullah, Sehinsah, Alemsah, Mahmud ve Mehmed, babalarının sağlığında ölmüşlerdir. Geriye yas sirasına göre Ahmed, Korkud ve Selim kalmışlardı. Sehzâde Korkud Saruhan (Manisa), Sehzâde Ahmed Amasya, Sehzâde Selim de Trabzon valiliklerinde bulunuyorlardı.

Pâdisahin yaşlanmasıyla birlikte memleketteki düzensizlikler de artmaya başladı. Hayatta kalan sehzâdelerden her biri, iktidarı ele geçirmek için gayret ediyordu. Bu gayrete sebep olan saltanat hirsini yanında, Fâtihten Sultan Mehmed Kanunnâmesi'ndeki "Nizam-i âlem için öldürülme" korkusu da vardı. Bu düşünceler, her üç sehzâdeyi de, hayatının son günlerini yaşayan babalarının yerine geçmek için harekete getirdi.

Devlet adamları, Ahmed'in yaşça büyük, çocuklarının çok ve babası gibi uysal olması sebebiyle padişah olmasını istiyorlardı. Bütün bunlar, o dönem anlayışı bakımından Ahmed için birer avantajdı. Ortanca oğul olan Korkud, sessiz, ilim ve musikî ile hayatını geçiren sair ruhlu bir sehzâde idi. Onun bu hali, birçokları tarafından sevilmesine sebep olmuştur. O da içtenlikle tahta geçmeyi istiyordu. Fakat erkek çocuklarının olmayışı onun padişah olmasını zorlastırıyordu. Sehzâdelerin en küçüğü Yavuz Sultan Selim'di. Onun da Süleyman adında bir oğlu vardı. Sert olusundan ve devlet adamlarını, yaptıkları yanlışlarından dolayı acımasızca tenkid ettiğinden, devlet ileri gelenleri tarafından pek sevilmediği gibi, padişah olması da istenmiyordu. Devlet adamlarının bu şekildeki görüşlerine karşılık ordu, Selim'i destekliyor ve onun, babasının yerine geçmesini istiyordu. Böylece ülke, asker ve sivil güçler arasında iki farklı ve birbirlerine tamamen zıt olan iki anlayışla karşı karşıya kalmıştı.

Sehzâde Korkud

Bâyezid'in, hayatta kalan üç sehzâdesinin ortancası idi. 872 (M. 1467)'de doğan Korkud, dedesi Fâtihten yanısıra yetistiginden, tahsiline itina edilmisti. Bu sebeple âlim, fâzil, sair ve musikisinas bir şahistirdi. Islâm hukukuna dair geniş bilgisi olup Arapça'yi hem anlar hem de yazardı. Babasına gönderdiği bazı mektupları Arapça idi. "Harimî" mahlasıyla şiirleri vardı. Dedesi Fâtihten vefatında, babası yetişinceye kadar onun adına saltanata vekâlet etmişti. Babası zamanında 888 (1483 M.) senesinde önce Manisa Sancığı'na tayin edilmisken, bilahere ağabeyi Ahmed'in tesiriyle İstanbul'a uzak olan Teke ili (Antalya) Sancığı'na naklolunmuştu. İlk sancığının kendisine tekrar verilmesi hususunda babasına mektup yazıp istekte bulunduysa da bu istek, sarayca reddedildi. Babasının ,Ahmed'e olan meyli de onu kızdırıyordu. Keza, Vezir-i A'zam Has'larından olan ve kendisinde bulunan bir Has'sin, Hadim Ali Pasa'ya verilmesi kendisini çok üzmüştü. Bu sebepler

ve memleketin fena idaresi onu kızdırır. Bu sebeple Hacca gitmek için hazırlık yapar. Böylece 8 gemi, 80 kadar asker ve 50 kadar maiyyeti ile 18 yük akça kadar para alır. Durumdan haberdar olan Sultan Bâyezid, Mevlâna Alaeddin (Imam Ali)'yi gönderip İzmir'in, sancagina ekledigini bildirir. Buna karşılık Korkud:

"Bana saltanat gerekmez. Ben, Hz. Peygamber'i rüyamda gördüm. Beni, Hacca davet etti" diyerek babasının gitmeme teklifini reddeder. Elçi dönüp durumu babasına anlattığında Bâyezid: "Kazaya, rizadan başka çare yoktur" diyerek adamlarının yerinde kalmasını emreder. Mısır Sultani, Korkud'u çok güzel bir merasimle karşılar. Ona hediyeler verip ikramlarda bulunur. Hatta ona günlük 3000 filorilik bir maaş bağlar. Memlûk Sultani ile ilk görüşmede Sultan, onu evladi yerinde saydığı için gözlerinden, o da Memlûk Sultani'ni baba makamında gördüğü için gerdanından öper. Görüldüğü gibi Mısır'da çok iyi karşılanan Korkud, amcası Cem Sultan gibi bir maceraya atılmak üzeredir.

Memlûk Sultani, onun tahta çıkmak için kendisinden yardım istemeye veya babası ile arasını bulmaya geldiğini zannetmişti. Fakat onun gerçek niyeti, Kudüs ve Haremeyn gibi yerleri ziyaret edip hac etmektir. Ancak, Memlûk Sultani'nin, Osmanlılarla aralarının açılmasına sebep olur endisesiyle onun hacca gitmesine izin vermediği belirtilmektedir. Sehzâde Korkud'un, ülke ve memleket arzusu ile babasından izinsiz gelmiş olması, pisman olmasına sebep olmuştur. Mısır Sultani, 917 (1511 M.) yılında geri dönen Sehzâdeyi 20 parça gemi ile uğurlar. Sancagina dönen Korkud, babasına pekçok hediyeler göndererek yaptıklarından dolayı özür diler. Bunun üzerine bazı ilavelerle Saruhan Sancagi kendisine verilir.

Sehzâde Ahmed

Bâyezid'in, hayatta kalan en büyük oğlu olup 870 (M. 1465) yılında doğmuştur. **Babası tarafından çok sevildiği gibi Vezir-i A'zam Hadim Ali Pasa da onun tarafını tutuyordu.** Bu bakımdan, her an hükümdar olabilirdi. Sehzâde Ahmed, mutedil ve her şeyi düşünerek ona göre tedbir alan bir kimse olduğundan, bir kısım devlet erkânı da, onun, babasının yerine geçmesine taraftardı. Hatta Sah - Kulu (Seytankulu)'yu ortadan kaldırmakla görevlendirilen Hadim Ali Pasa, Sehzâde Ahmed'le görüştüğü zaman kendisinin hükümdar olduğuna dair padişah nâmına sehzâdeye teminat vermişti. Bununla beraber bu isin, Sah -Kulu isyanının bastırılmasından sonra gerçekleşebileceğini söylüyordu. Bundan dolayı Sehzâde Ahmed, kendisini hükümdar bilerek askere ve komutanlara ihsanlarda bulunuyordu. Bununla beraber kendisine bey'at ettirmek istediği yeniçerilerin "Padişahımız hayatta oldukça kimseyi hükümdar tanımıyoruz" diye onun bu pesin kararına karşı çıkıp red cevabı vermeleri, sehzâdeyi müteessir etmişti. Ahmed, en çok kardeşi Korkud'un hükümdar olacağından endişe ediyordu. Sehzâde Ahmed'in en samimi taraftarı olan Hadim Ali Pasa'nın, Sah - Kulu olayında ölümü, bunun isini

biraz bozmuş ise de gerek babası, gerekse diğer devlet erkânî, bu arada Rumeli'de Mihalogulları ve diğer beyler kendisini istiyorlardı. Hatta Rumeli akıncıları " Biz, sana tabiyiz ne durursun" diye Ahmed'e haber göndermişlerdi.

Fakat Hadim Ali Pasa'nın ölümü üzerine onun Sah - Kulu asilerini takip etmeyip Amasya'ya gidisi yeniçerilerin hoshutsuzluğuna sebep olmuştur.

Sehzâde Ahmed, en büyük taraftarı olan Hadim Ali Pasa'yi kaybedince çok üzüldü. Anadolu ve Kapıkulu halkına ağır sözler söyledi. Ordu ile arasındaki soğukluk bir kat daha fazlaladı. Hele Yavuz Sultan Selime'e Avrupa'da bir sancagin verildiğini isitince hiddeti bir kat daha artmıştı. Bu yüzden, Sah - Kulu isini bir tarafa bırakarak, Selim meselesini takip etmeye başladı. Anadolu'yu Kizilbas'tan temizlemeye uğrasacağına Afyon'da oturarak Anadolu'nun yakılıp yıkılmasına ve halkın soyulmasına, devlet kuvvetlerinin yenilmesine âdeta seyirci kaldı. Günlerini, padişahlık hayallerinin tahakkuku için Edirne'ye ulak ve mektuplar göndermekle geçirdi. Sehzâdenin bu hali, Anadolu halkı ve askerlerinin gözünden kaçmadı. Böyle bir tutum ve davranış, onun, halk nazarındaki itibarının düşmesine sebep oldu.

Sehzâde Selim ve Hükümdar Olusu

Sultan II. Bâyezid'in hayatta kalan üçüncü oğlu idi. Annesi Dulkadiroğlu Alâuddevle'nin kızı Ayşe Hatun'du. Babasının Sancakbeyi olarak bulunduğu Amasya'da dünyaya gelmiş olup doğum tarihi 875 (1470) olarak kabul edilmekle birlikte hicrî 871 veya 872 seneleri olabileceği de belirtilmektedir. Selim de Sehzâde korkud gibi dedesi Fâtih'in yanında büyüdü. Devrin hocalarından ders aldı. Sehzâde Ahmed ve korkud'un yumusak huyluluğuna karşılık Selim, **sert, cevval ve hareketli**

idi. Sairlik yönü de bulunan

Selim,Türkçe, Farsça ve Tatarca siirler söylerdi.

Sehzâde Selim, babasının, uzun zamandan beri bozulmaya yüz tutan devlet işlerinden müteessiren saltanatı terk edeceğini haber aldığı için, tertibat almayı uygun görmüş olmalıdır. Bilindiği gibi bu dönemde, hanedan içinde henüz bir "**Verâset-i Saltanat Kanunu**" bulunmadığından, Fâtih kanunnâmesi gereğince hükümdar olan sehzâde, diğer kardeşlerini "Nizâm-i âlem" için öldürebilirdi. Bu sebeple Selim, kardeşleri olan Ahmed ve Korkud'un durumlarını gözden irak buldurmuyordu. Bununla beraber, İstanbul'a uzak olmasından dolayı sağlıklı haberler de alamıyordu.

Sehzâde Ahmed, yumusaklığı ve sakin hali ile bütün devlet erkâninin takdirini kazanmıştı.

Halbuki Selim, ataklığı ve sertliği ile tanınıyor, bu yüzden de kendisinden çekiniliyordu. Nitekim, bu sıralarda Erzincan ve çevresinde faaliyette bulunan Sah İsmail'i o mintikadan uzaklastırdığı gibi, Gürcüler üzerine de sefer yaparak o taraflarda da kendisini göstermiş olduğundan onun bu hal ve tavırları babasına karşı " serkesâne vaziyet aldı" şeklinde gösterilmisti. Sehzâde Selim, saltanatı elde etmek isteyen kardeşlerine karşı hazırlıklar yapmış, kendisine bağlı olan kuvvetlerden başka, Kirim Hani kuvvetlerinden de istifade etmişti. Nitekim, Rumeli'ye geçtiği sırada Kirim Hani'nin küçük oğlu komutasında yanında üçyüz elli kadar Tatar askeri vardı. O, taraftarları vâsitasıyla Yeniçeri Ocagi'ni da elde etmişti.

Sehzâde Selim'in, Rumeli'ye geçtiği haberi İstanbul'a ulaştığı zaman devlet erkânı, padişahi Edirne'ye götürmek üzere yola çıkarmisti. Bu sayede Selim'in üzerine asker de sevk edilecekti. Bu durumu öğrenen Selim, " **asi olmadigini ve babasına tazimlerini arz için geldigini** " bildirmisti. Bu arada babası tarafından kendisine nasihatta bulunmak üzere gönderilen elçiye iltifatlarda bulunmustu.

Selim'i sevmeyip onun aleyhinde bulunan kimseler, bu durumu kabul etmeyerek Selim'in üzerine Rumeli beylerbeyi Hasan Pasa'yi göndermişlerdi. Fakat Hasan Pasa, harb etmeden Edirne'ye dönmüştü. Bunun üzerine padişah bizzat kendisi Selim'e karşı harekete geçmişti.

Bâyezid, ihtiyar olduğundan araba ile hareket edip Çukurçayır'da Selim'in ordugahının karsısına gelmişti. Selim, ordusuna, karşı taraftan bir taarruz vaki olmadıkça harekete geçilmemesi emrini vermişti. Bu esnada, Sultan II. Bâyezid'e, binmiş olduğu arabanın penceresinden, elini öpmek üzere gelen oğlunun kuvvetleri gösterildiği zaman padişah, üzüntüsünden ağlamisti. Sehzâde Selim'e taraftar olmaları ihtimal dahilinde bulunan Rumeli akıncı ve sancakbeylerinin istirahat ve istekleri üzerine muharebeden vaz geçilerek iki taraf arasında bir anlaşma sağlandı. Buna göre Selim'e bir heyet gönderilip simdilik babası ile görüşmesine imkân bulunmadığı, bununla beraber Sehzâde Ahmed'in veliahd olarak tayin edilmeyeceği bildirilmisti. Ayrıca, Rumeli'den istediği Semendire sancagını kendisine tevcih edildiği bildirildi.

Bâyezid, sehzâdelerinden hiç birini, diğerlerine tercih etmeyecek ve onlardan birini veliahd yapmayacağına dair bir de ahidnâme yazdırarak bu olayın ilk safhasını kapatmış oluyordu. Böylece veliahd tayini isini önlmeyi başaran Selim, emri altındaki askerle Semendire'ye gitmeyip, Rumeli beylerinin kararı ile Eski Zagra ve Filibe taraflarında kalarak Semendire'ye bir vekil göndermist.

Vezir-i A'zam Hadim Ali Pasa'nın, Sah - Kulu olayında şehid olması ve o sıralarda, Karaman

Valisi olan oğlu Sehinsah'ın vefat haberini alması üzerine çok üzülen Sultan Bâyezid, Edirne'den İstanbul'a hareket edip saltanattan çekilmeyi düşünür. Böyle bir durumda kimin saltanata geleceği meselesi tekrar gündeme gelir. **Devlet erkânı, Sehzâde Ahmed'in, babasının yerine geçmesine taraftardır. Fakat Hadim Ali Pasa'nın yerine Vezir-i A'zamlığa gelen Hersezkâde Ahmed Pasa, bu görüşe katılmamaktadır.**

Bununla beraber yapabileceği fazla bir şey de yoktur. Daha önce Selim'e hiç bir sehzâdenin veliahd olmayacağına dair söz verilmiş olmasına rağmen Ahmed, tahta geçmek üzere İstanbul'a davet edilir. Filibe'de bulunan Sehzâde Selim, adamları vâsitasıyla bütün bu görüşme ve gelişmelerden haberdar olur.

Selim, alınan kararın, kendisine verilen ahidnâmeye aykırı olduğunu görünce **40 bin kişilik bir kuvvetle Çorlu** 'da babasının kuvvetlerinin bulunduğu Karisdıran Ovası'na gelir. Sehzâde Ahmed taraftarları, II. Bâyezid'i, Selim'in aleyhine tahrik için arabasının örtüsünü kaldırarak "Elinizi öpmeye gelen oğlunuzun kuvvetini görün, müretteb ve müsella (silahlı) askerlerle oğul babayı böyle mi ziyaret eder?" diyerek padisahi oğuluyla savasa tahrik etmişlerdi.

917 Cemaziyelevvel'inin sekizinci günü (Ağustos 1511)'de iki taraf arasında meydana gelen muharebe, Selim'in aleyhine sonuçlanır. Bundan sonra, Sehzâde Ahmed'in hükümdarlığı kesinleşmiş gibi olur. **Bu sebeple Ahmed İstanbul'a davet edilir. Bununla beraber Hersezkâde Ahmed Pasa, daha önce verilmiş ahidnâmeye sadık kalınmasını isteyecek ve fakat sözünü dinletemeyecektir.** Sehzâde Ahmed, aldığı emir üzerine sür'atle İstanbul'a doğru yola çıkıp Gebze'ye, oradan da Maltepe'ye gelir. Fakat yeniçerilerin kendisini istememeleri ve İstanbul'da bazı isyan hareketlerine girismeleri üzerine tekrar Anadolu'ya döner.

Selim'in aleyhtarları, Ahmed'in muvaffak olamaması üzerine bu defa da Sehzâde Korkud'u hükümdar yapmak üzere onu İstanbul'a davet ederler. Manisa'da bulunan bu sehzâde, sür'atle Mihalic'e, oradan da kayıklarla Davut Pasa iskelesine gelip karaya çıkar. Önce yeniçeri ocasına gitmiş sonra babasını görüp kardeşi Ahmed'den kaçtığını söyler. **Yeniçeriler, Korkud'a karşı saygıda kusur etmezler, ancak Selim'den baskasını hükümdar olarak istemediklerini de münasib bir şekilde anlatırlar.**

Bütün bu gelişmeler karşısında, idareyi Selim'e terk etmekten başka çare bulamayan II. Bâyezid, oğlu Selim'i İstanbul'a davet eder. Sehzâde Selim, kara yolu ile Kefe'den Akkırman'a oradan da Rumeli'ye geçip İstanbul'a gelir. Devlet erkânı tarafından karşılanıp tebrik edilen Selim'in, Divân-i Hümayûn'a gelip babasının elini öpmesi istenir. Fakat bir suikast olur endisesiyle Selim, ancak at üzerinde babası ile görüşmeyi kabul eder. Ertesi gün Selim, bütün

devlet ricalinin hazır bulunduğu bir sırada babası ile görüşür. Bâyezid, oğlunun hükümdar olmak istediğini ve askerle bir kısım devlet adamının da bunu desteklediğini görünce, diğer sehzâdelerden herhangi birinin kendisine muhalefet etmedikçe öldürülmemesi sözünü de aldıktan sonra saltanati kendisine terk eder. Böylece 8 Safer 918 Cumartesi (25 Nisan 1512) günü vezirler saraydan çıkıp Selim'in saltanata geçtiğini ilan ederler. Yavuz Sultan Selim'in tahta geçiş tarihi olarak 7 Safer gününü veren kaynaklar da (M. Süreyya, Sicill-i Osmanî, I, 38) bulunmaktadır. Bundan sonra Selim gelip babasının elini öper ve onun hayır duasını alır. **Bu esnada II, Bâyezid, oğluna su öğüdü verir:**

Kâfirin katline eyle ihtimam

Kim anunla tutar din-ü mülk nizâm

Padisah oldunsa adli pise et (önde tut)

Zulm-ü bidad (adaletsizlik) eyleme endise et

Merhamet et âciz u bi-çareye (çaresize)

Sefkat eyle bi-kes (kimsesiz) u âvareye

Tangri için it ehl-i ilme ihtiram

Dermend (dertli)in hatirin hos gör müdam

Müfsidin neslini kes ger sah isen

Adle meyl et bende-i Allah (Allah'in kulu) isen.

Öyle anlaşıyor ki Yavuz Sultan Selim, babasına, kardeşleri rahat durdukları müddetçe hayatlarına dokunmayacağına dair söz vermişti. Verdiği bu söz sebebiyle gelisi ve tahta çıkışı esnasında, İstanbul'da bulunan kardeşi Korkud'a saygı gösterdi. Onu, Saruhan Sancakbeyliği'nde bıraktı. Kırım Hani'na bir mektup yazarak padişah olduğunu ve yanında bulunan Sehzâde Süleyman'ı göndermesini bildirdi. Yavuzun, padişah olusu, gerek İstanbul, gerekse bütün bir devlette büyük bir sevinç ve coşku ile karşılandı. Hakkında medhiyeler yazıldı. Fakat kardeşi Sehzâde Ahmed ve oğulları bu haberi hiç beğenmediler. Bu sebeple Murad (Ahmed'in oğlu) Amasya'da, Ahmed ve Alâeddin Konya'da Selim'in hükümdarlığını tanımadılar. Onlar da müstakil birer hükümdar gibi yaşamaya başladılar.

Selim'in tahta geçisi, gerek Osmanlı, gerekse Sünnî İslâm dünyası için hayırlı bir hareket olmuştur. Zira, bir bakıma İran'ın ileri karakolu olarak vazife gören Siîlik, II. Bâyezid döneminde Osmanlı topraklarında faaliyet gösterirken, Sünnî akide ve tarikatlar, bu istilacı hücumu aynı cins silahlarla mukabele edemiyorlardı. Daha önce de temas edildiği gibi bir "Mehdi" hikayesinin arkasına sığınan bu sekavet ve saltanat ihtirasının maskesini düşürmek gerekiyordu. Bu da ancak Selim gibi ileriye gören, ufuktaki büyük tehlikeyi sezen, sert, cevval ve dirayetli bir idareci ile mümkün olurdu. Ülkeye sızmaya çalışan bu **Siîlik tehlikesi**, onu, babasına karşı gelmeye kadar götürdü. Kendisinin ve memleketin halini " pederimle görüşüp ahval-i devleti sıfahen arz etmek muktezay-i maslahattir" diye ayak dirediği halde, kendisini istemeyen devlet adamları, onun bu talebini yerine getirmekten siddetle çekindiler. Onlar, sadece babasının elini öpmeyi kast eden bir kimse, böyle bir ordu ile nasıl gelir diyerek babası ile görüşmesine bile müsaade etmediler. Onlara göre yaslı hükümdar, tahtını oğullarından birine terk edecekse, bu, herhalde ele avuca sığmaz Selim değil, babası gibi yavaş ve halim Sehzâde Ahmed olmalıydı.

Anlaşıldığı kadarıyla Selim, her iki kardeşini de Osmanlı tahtı için kifayetsiz görmüyor ve dedesi Fâtih Sultan Mehmed'den sonra devletin maruz kaldığı tehlikeleri ortadan kaldıracak ve bükülen belini, sadece kendi çabalarının doğrultabileceğine inanıyordu.